

הרב חיים זבולון חרל"פ

עבודת נכרי בשבת ע"י שטר מכירה

(בדבר הפירת באר לרבים בשבת ע"י נכרי, שוער המקום סידר אתו שטר מכירה)

ד נתי בזה, לפי שיטת ר"ת דמתיר לבנות ע"י נכרי בקבלנות. ואם שהיא שיטה יחידית, הנה מקום שכל העיר נוהגת בקבלנות, וה"ה שמפורסם שהאיש הזה דרכו לעבוד בקבלנות מצדד הנודע ביהודה במהדורא קמא חאו"ח (סימן י"ב) לקולא. ואם בשבת עצמו לא רצה להתיר, רק בחו"מ ע"ש. מ"מ עין בביאור הלכה להמשנה ברורה או"ח (סימן רמ"ד) שמביא בשם הרמב"ם הרא"ש והריטב"א שמקילים היכא שמפורסם שזה בקבלנות. וכן דעת הגאון רבינו עקיבא איגר זצוק"ל, ע"ש. ובנידון דידן מפורסם וידוע למדי שועד המקומי עובר בקבלנות. ואם שהמשנה ברורה בעצמו כתב שלמעשה צ"ע, יש לצרף עוד היתרים כדלקמן.

(א) שיטת המג"א (סימן רמ"ד סעיף ח') דבשל רבים ליכא חשדא. ואם שביתר הפוסקים לא נזכר חילוק בין רבים ליחיד, בכ"ז סומך עליו הבאר היטב שם (סק"ה) היכא דיש חשש שיתבטל בנין בית הכנסת. וכן פסק המשנה ברורה. גם בשערי תשובה שם (סק"ה) מצדד להיתרא לפי שיטת המג"א גבי העובדא המובאת בשו"ת פנ"י כת"י ע"ש. וסוגיא מפורשת בר"ה (כה, ב) דבשל רבים ליכא חשדא. ובפרי מגדים שם מצדד לסמוך על שיטת המג"א היכא דאיכא לברורי, או היכא דאיכא סברא דלא שביק היתרא ואכיל איסורא ע"ש.

(ב) הערמת מכירה, וכמבואר באופן כזה בשו"ת תפארת צבי, הובא בשערי תשובה שם שרק בבנין ביהכנ"ס לעשות התקרה והגג, לא רצה לסמוך על זה, דניכר שהוא של ישראל, אבל בבנין הדיוט מתיר ע"ש. ובנידון דידן ג"כ אינו ניכר כשחופרים ובונים הבאר שהוא של ישראל שהלא גם הנכרים עושים כן. ובנוגע להקרקע, הרי נמכרה להנכרי, ולפי המצב בשנת עצירת גשמים כבזמן האחרון בלי הבארות יש חוסר במים, ואין במה להשקות הפרדסים וכדומה, ועיין ירושלמי ביצה (פ"ג ה"ד) שכדי לחוס על נכסיהן של ישראל מותר להערים.

ובנוגע לאיסור מכירת קרקע בארץ ישראל לנכרי, כבר דנו בזה. שמסדרים שטר מכירה לנכרי בנוגע לאיסור שביעית. ועיין מהרש"א גיטין (מו, א) דדעתו נוטה, דהיכא שהישראל קנה הקרקע מנכרי מותר לחזור ולמוכרה לנכרי, ומוכיח כן מהברייתא שם דקתני ישראל שלקח שדה מעכרים ומכרה לו ע"ש. ומסתברא דאין חילוק אם הוא מוכר לאותו נכרי שמכרה לו, או לנכרי

אחר, כיון דסו"ס קנאה מנכרי. גם שיטת הרמב"ם בספר המצות (ל"ת נ"א) דאיסור לא תחנם הוא רק בעובדי ע"ז, ועיין בס' מזבח אדמה יו"ד (סי' קנ"א) ועיין בקונטרס אחרון שחיבר כ"ק אבי מורי הגה"ק רבי יעקב משה חרל"פ זי"ע על ספר ציץ הקודש שחיבר הגה"ק ר' צבי מיכל זי"ע י"ל בשנת תר"פ בעיה"ק ירושת"ו [בזמן האחרון נדפס מחדש], (סימן ט"ז אות י"ד) שכתב דבמכירה לזמן גם להרמב"ן אין הלאו דלא תחנם. ועיין בספרי נחלי חיים (סי' ד' אות ד') מה שכתבתי בזה.

כל זה דגתי, ולחכמי „נועם" המנעימים זה לזה בהלכה להשמיע חו"ד בזה.